

Nacka Tingsrätt

Mark- och miljödomstolen

BEMÖTANDE

Mål nr M 4842-23; Svensk Kärnbränslehantering AB, tillstånd enligt miljöbalken till vissa verksamheter och åtgärder vid Kärnbränsleförvaret i Forsmark, Östhammars kommun

Innehållsförteckning

A.	Inledning	4
B.	Förhållandet till prövningen i mål nr M 1333-11	4
C.	Verkställighetsförordnande	5
D.	Villkorsfrågor med mera	6
D.1	Det allmänna villkoret	6
D.2	Deponiverksamheten	6
D.2.1	Masshantering och nyttiggörande av massor	6
D.2.2	Deponins utformning och verksamhetens omfattning	8
D.2.3	Frågan om efterbehandling	8
D.3	Betongtillverkning och hantering av processvatten	9
D.4	Grundvattenbortledning ovan mark	10
D.5	Vattenverksamhet i naturmark för kväverening	12
D.6	Energianvändning	15
D.7	Kontrollprogram	16
E.	Övriga synpunkter	16

Bilagor

K:44 Samlade förslag till villkor (SKBdoc 2040582).

K:45 Samlade åtaganden (SKBdoc 2040782).

Bilaga C Karta över verksamhetsområde m.m. (SKBdoc 2041812).

Bilaga D Vattenanläggningarnas utformning (SKBdoc 2041513).

A. Inledning

1. Beviljat anstånd (aktbilaga 80) åberopas. Svensk Kärnbränslehantering AB ("SKB") bemöter i det följande inkomna yttranden över SKB:s bemötande av den 19 december 2023 med bilagor ("Bemötandet").¹
2. Naturskyddsföreningen i Östhammar (aktbilaga 67), SMHI (aktbilaga 68), Sjöfartsverket (aktbilaga 73), Östhammars kommun (aktbilaga 74), Naturvårdsverket (aktbilaga 76), Länsstyrelsen i Uppsala län (aktbilaga 77) samt Strålsäkerhetsmyndigheten ("SSM") (aktbilaga 78) har yttrat sig angående verksamheternas omgivningspåverkan och villkor.
3. Statens geotekniska institut (aktbilaga 69) har inte haft något ytterligare att tillägga i detta skede av målet.

B. Förhållandet till prövningen i mål nr M 1333-11

4. *Länsstyrelsen i Uppsala län* anför att tillståndet i detta mål bör förenas med en prövotid avseende utsläpp till vatten likalydande vad som föreskrivs i mål nr M 1333-11 om två separata tillstånd meddelas eftersom lakvattenhanteringen kommer vara gemensam. Vidare bör det finnas en bilaga, eller aktbilaga, som återger verksamhetsområdet för den verksamhet som avses i mål nr M 4842-23. Länsstyrelsen anser även att det bör förtydligas i villkor 2 och villkor 5 att "bergupplag" och "deponi" likställs samt att villkor, åtaganden och bemyndiganden avseende bland annat energihushållning och krossning av bergmassor bör gälla även i detta mål för det fall två tillstånd meddelas.
5. *Östhammars kommun* har samma synpunkt som länsstyrelsen om prövotid avseende utsläpp till vatten. Kommunen önskar ett förtydligande avseende om åtagandena i Bilaga K:40 i mål nr M 1333-11 även gäller i detta mål, samt en sammanställning över de villkor som gäller i detta mål. Kommunen begär vidare att SKB redovisar vilka handlingar som utgör prövningsunderlag i respektive mål.

¹ Se domstolens aktbilaga 55-61.

6. SKB hänvisar till avsnitt B.2 i det bemötande som SKB denna dag ingett i mål nr M 1333-11. Som framgår där förordar SKB att tillstånd i enlighet med SKB:s ansökningar i de båda målen meddelas genom en gemensam dom. Det samlade underlag som SKB redovisat i målen beskriver samtliga relevanta miljöeffekter av verksamheterna och det finns således möjlighet att göra en samlad prövning av verksamheterna. Det underlag som redovisats för prövningen i mål nr M 1333-11 utgör således underlag för prövningen i detta mål, i den mån underlaget är relevant för denna prövning. Oavsett om tillstånd meddelas genom en gemensam dom, eller genom två separata avgöranden, är SKB:s avsikt att tillstånden och deras villkor ska kunna utgöra en samlad reglering av de tillståndsgivna verksamheterna. Detta kan åstadkommas genom att gemensamma villkor föreskrivs i tillståndsdomarna.
7. Vad gäller verksamhetsområden för verksamheterna som prövas i detta mål kommer eventuell deponiverksamhet vid bergupplaget, betongtillverkning samt schaktarbeten att lokaliseras inom det verksamhetsområde för ovanmarksanläggningen som redovisats i Bilaga K:31 i mål nr M 1333-11,² se även avsnitt 4.3 och 5.3 i Bilaga K:29.³ Området för våtmarksrening samt området som berörs av sökta artskyddsdispenser redovisas i Bilaga C till detta bemötande.
8. I Bilaga K:44 presenterar SKB ett förslag till en samlad villkorskatalog för tillstånden i detta mål och i mål nr M 1333-11, där förslagen presenteras separat för Kärnbränsleförvaret respektive för Clab/Clink. Om olika tillstånd skulle meddelas i målen, kan dessa villkorsförslag ligga till grund för föreskrivande av gemensamma villkor för båda tillstånden. SKB bilägger även en sammanställning över de åtaganden som lämnas i de två målen, se Bilaga K:45.

C. Verkställighetsförordnande

9. Östhammars kommun godtar verkställighetsförordnandet under förutsättning att de förslag till skyddsåtgärder och villkor som kommunen föreslår tillmötesgås.
Länsstyrelsen i Uppsala län begär att SKB preciserar vilka åtgärder som avses

² Se domstolens aktbilaga 954.

³ Se domstolens aktbilaga 952.

påbörjas inom ramen för ett verkställighetsförordnande. SSM har ingen erinran mot att verkställighetsförordnande meddelas i målet.

10. SKB vidhåller yrkandet om verkställighetsförordnande och anför följande. I ansökan om tillstånd, avsnitt I.3, har SKB utvecklat skälen till verkställighetsförordnande samt redovisat exempel på åtgärder som kan komma att påbörjas inom ramen för ett verkställighetsförordnande. I detta yttrande lämnar SKB mer information i de frågor som länsstyrelsen önskar ytterligare underlag. Exakt vilka åtgärder som kan komma att vidtas med stöd av verkställighetsförordnandet beror dock på när i tiden som tillståndet vinner laga kraft, vilket inte kan förutses. SKB avser även återkomma till frågan vid huvudförhandlingen.

D. Villkorsfrågor med mera

D.1 Det allmänna villkoret

11. *SSM delar SKB:s uppfattning om att naturgrus måste kunna användas i betongtillverkningen när det är påkallat av strålsäkerhetsskäl, bland annat eftersom det för förslutningspluggar i deponeringstunnlarna finns krav på hållfasthet och täthet mot gastransport. Dessa krav kan utesluta användning av bergkross som ballastmaterial.*
12. SKB noterar SSM:s inställning.

D.2 Deponiverksamheten

D.2.1 Masshantering och nyttiggörande av massor

13. *Östhammars kommun framhåller att det är angeläget att deponiverksamheten inte hindrar ett ändamålsenligt nyttiggörande av massorna och att det ur ett resurshållningsperspektiv är av stor vikt att i möjligaste mån säkerställa att överskottsmassor blir tillgängliga för anläggningsprojekt i närområdet. Kommunen önskar ett förtydligande avseende hur bedömningen, huruvida upplaget utgör ett bergupplag eller en deponi, avses göras och vad det innebär avseende möjligheterna till nyttiggörande av massorna.*
14. SKB anför följande. Som SKB har framfört i Bemötandet betraktar SKB alltjämt bergmassorna som tas ut under uppförande och drift av Kärnbränsleförvaret som en

resurs som planeras att nyttiggöras. Genom att uppföra ett bergupplag möjliggör SKB lagring av massor till dess behov av dem finns lokalt; som till exempel vid större gjutningar och slutligen vid förslutning av SKB:s anläggningar, såväl som för andra verksamheter inom regionen. Detta förfarande förväntas minska behovet av att öppna nya bergtäkter inom Östhammars kommun. SKB räknar med att kunna nyttiggöra samtliga bergmassor, antingen för egna interna behov, för projekt lokalt och regionalt eller genom borttransport med fartyg för nyttiggörande på större avstånd. SKB bedömer det därför som osannolikt att det under verksamhetstiden kommer att uppstå bergmassor som det inte finns någon planerad användning eller avsättning för. Oaktat detta har SKB ansökt om tillstånd att få deponera bergmassor, för att ta höjd för den händelse att det ändå skulle uppkomma bergmassor som utgör avfall.

15. SKB har föreslagit i villkor B11 i mål nr M 1333-11 och i mål nr M 4842-23 att SKB ska upprätta och följa en plan för hantering av bergmassor som ska uppdateras löpande och redovisas för tillsynsmyndigheten. I planen ska SKB så långt som möjligt säkerställa avsättning av bergmassorna. Om så inte är möjligt kommer det att framgå av planen om, och vid vilken tidpunkt, SKB bedömer att aktuella bergmassor är avfall. Det kommer alltså vara möjligt för tillsynsmyndigheten att i förväg bedöma när eventuell deponiverksamhet påbörjas.
16. Huruvida bergmassorna lagras på ett bergupplag eller är avfall på en deponi förändrar inte SKB:s målsättning att de ska kunna nyttiggöras och att området, när Kärnbränsleförvaret är förslutet och anläggningen är avvecklad, ska återställas alternativt nyttjas för annan verksamhet. Möjligheten till långtidslagring av bergmassor inom Kärnbränsleförvaret, på en deponi om bergmassorna utgör avfall, ökar enligt SKB:s uppfattning möjligheten att hitta lämplig avsättning av bergmassorna, i första hand lokalt och i andra hand på längre avstånd från Kärnbränsleförvaret. SKB:s eget behov av bergmassor för slutlig förslutning av anläggningarna i Forsmark beräknas överstiga den mängd massor som får lagras på bergupplaget varför det idag inte bedöms aktuellt att lämna kvar några massor på bergupplaget efter slutlig förslutning.

D.2.2 Deponins utformning och verksamhetens omfattning

17. *Länsstyrelsen i Uppsala län anser att villkorsförslag 2 ska gälla under hela verksamhetstiden och inte först "under driftsfasen". Därutöver bör villkoret förenas med ett bemyndigande till tillsynsmyndigheten.*
18. **SKB** anför följande. Som framgår av Bilaga K:44 föreslår SKB ett gemensamt villkor avseende utformningen av bergupplaget, som gäller såväl för lagring av icke-avfallsklassade bergmassor som för deponering av avfallsklassade bergmassor. SKB förtydligar dock, med anledning av länsstyrelsens synpunkt, villkorsförslaget på så sätt att det framgår att villkoret gäller under *driften av upplaget* (ändring i kursiverad text).

Bergupplagets höjd får inte överstiga +20,0 möh (RH2000).

Upplaget ska utformas med en geologisk barriär i bottenkonstruktionen och med ett system för uppsamling av lakvatten under *driften av upplaget*. Den geologiska barriären ska utformas i enlighet med förordningen (2001:512) om deponering av avfall. Innan mottagande av bergmassor får påbörjas ska utförandet och tätheten av den geologiska barriären verifieras av verksamhetsutövaren genom kontroll och godkännas av tillsynsmyndigheten.

19. Deponiverksamheten kommer att "ersätta" den lagring av bergmassor som tillståndsprövas i mål nr M 1333-11 om, och i så fall när, bergmassorna övergår till att bli ett avfall i enlighet med vad som beskrivs i avsnitt D.2.1 ovan. Eftersom verksamheterna bedrivs på samma plats är verksamhetsområdena identiska. Som framgår av villkorsförslaget ska den geologiska barriären godkännas av tillsynsmyndigheten innan mottagande av bergmassor.

D.2.3 Frågan om efterbehandling

20. *Länsstyrelsen i Uppsala län vidhåller att ställandet av säkerhet ska utgöra en förutsättning för att få ta tillståndet i anspråk snarare än att villkorsregleras och att det vid ett gemensamt tillstånd i målen bör utvärderas om kärnavfallsfonden kan säkra en efterbehandling av deponin.*
21. **SKB** anför följande. Kravet på ekonomisk säkerhet enligt miljöbalken för deponiverksamheter enligt 15 kap. 35 § är, till skillnad från bestämmelsen i 16 kap. 3 §, obligatoriskt. Bestämmelsen ger visserligen visst utrymme för

verksamhetsutövaren att vidta annan lämplig åtgärd för säkerställande, varför avsättning av medel i kärnavfallsfonden möjligtvis skulle kunna accepteras som ett säkerställande enligt 15 kap. 35 § miljöbalken. För att det inte ska uppstå några oklarheter beträffande huruvida en eventuell framtida efterbehandling av deponin har säkerställts i vederbörlig ordning, vidhåller SKB ändå villkorsförslaget. SKB överlåter till domstolen att avgöra om föreskriften ska uttryckas som ett villkor för tillståndet eller som en del av tillståndsmeningen.

D.3 Betongtillverkning och hantering av processvatten

22. *Länsstyrelsen i Uppsala län* önskar förtydligande av bedömningen om att verksamheten med betongtillverkning inte innebär någon betydande bullerstörning för lekande groddjur i Tjärnpussen. Med betydande bullerstörning avses här försämrade förutsättningar för fortplantning om hanarnas spelläten överröstas till följd av buller från betongtillverkningen, och då framför allt från krossen som tillverkar bergmaterial till betongtillverkningen. Länsstyrelsen vidhåller att det villkorsvis ska föreskrivas att buller från betongtillverkningen som riskerar att störa grodlek ska pausas mellan kl. 10–18 under perioden 15 maj–15 juni.
23. **SKB** anför följande. SKB har beräknat ljudutbredningen från betongtillverkning och krossning av bergmassor samt ballast – kumulativt med övrig bullerpåverkan, i förhållande till Tjärnpussen, samt bedömt om ljudnivåerna skulle kunna påverka groddjurens fortplantning. Resultaten av ljudberäkningarna visar att den egentliga betongtillverkningen inte ger upphov till någon risk för groddjurens fortplantning. Även den kumulativa ljudnivån från övriga bullrande arbetsmoment, så som krossning, ger inte upphov till ljudnivåer som bedöms påverka hörbarheten av grodornas parningslåten och därmed fortplantningen. Bedömningen baseras på beräknade ljudnivåer och jämförelser med liknande groddjurs förekomster i bullrande miljöer. I det fall en framtida kontroll av ljud visar på ljudnivåer som skulle kunna innebära en påverkan, åtar sig SKB att vidta skyddsåtgärder under perioden 15 maj till 15 juni, se åtagande 2.6.7 i Bilaga K:45. De skyddsåtgärder som kan vara aktuella då är skärmning, eller motsvarande, av krossarna så att acceptabla ljudnivåer kan uppnås. Det är krossarna som bedöms vara den dominerande bullerkällan i närområdet till Tjärnpussen.
24. *Östhammars kommun* önskar förtydligande av varifrån vatten till betongtillverkningen avses hämtas eftersom anläggningen vid Stora Asphällan

endast anges som en preliminär vattenkälla. Därutöver anser kommunen att det är lämpligt att tillsynsmyndigheten bemyndigas att föreskriva ytterligare villkor om hanteringen av vatten från betongtillverkningen, men inväntar tillsynsmyndighetens inställning i denna del.

25. SKB anför följande. SKB planerar att i första hand använda uttagsanläggningen för vatten vid Stora Asphällan för betongtillverkning. SKB utesluter dock inte att andra alternativ kan bli aktuella, till exempel att använda länshållningsvatten från undermarksanläggningen eller att cirkulera vatten från reningsanläggningarna för kvävepåverkat lak- och länshållningsvatten.
26. SMHI framhåller att den av SKB hänvisade dokumentationen rörande utsläpp till luft från de ansöka verksamheterna, miljökonsekvensbeskrivningen ("MKB") avsnitt 5.5.2, saknar kvantifiering.
27. SKB anför följande. SKB har i MKB:n till ansökan i mål nr M 1333-11 med referenser beräknat och redovisat utsläppen till luft. Därtill har en bedömning gjorts av de eventuella miljö- och hälsokonsekvenserna av utsläppen till luft, varvid inga konsekvenser av betydelse har identifierats. Den sökta verksamheten i detta mål innebär inte att andra eller fler fordon och maskiner än vad som ursprungligen omfattats och beräknats i mål nr M 1333-11 kommer att användas. De anläggningsarbeten som omfattas av detta mål är även begränsade i omfattning och tid. De utsläpp av föroreningar till luft som den sökta verksamheten i detta mål ger upphov till förändrar därmed inte den tidigare redovisade helhetsbedömningen av utsläpp till luft som redovisats i mål nr M 1333-11.

D.4 Grundvattenbortledning ovan mark

28. SIG vidhåller tidigare bedömning att schaktarbeten kan påverka våtmarkerna 6 och 8. Avsänkning på grund av schaktarbete kan vara försumbar jämfört med naturliga variationer eller djupet på dessa våtmarker, men SIG saknar underlagsmaterial som visar detta.
29. SKB vidhåller att en eventuell grundvattenavsänkning i våtmarkerna är begränsad i tid och inte mätbar under efterföljande år. Vidare har SKB övervakat förhållandena i de aktuella gölarna under ett flertal år och kan konstatera att varken göl 6 eller göl 8, till skillnad från andra grundare gölar i området, har torkat ut naturligt.

Konsekvenserna för naturvärden bedöms vara obetydliga. Mot denna bakgrund bedömer SKB alltså att sannolikheten för att dessa ska torka ut är mycket liten och SKB vidhåller således att förbud enligt artskyddsförordningen inte kan utlösas till följd av länshållning av schakter.⁴

30. *Östhammars kommun begär att SKB förtydligar hur återinfiltration kommer ske, vilka kvalitetskrav som ställs på länshållningsvattnet, vad som avses med opåverkade vattenmängder, hur kontroll ska göras samt hur vatten som inte lämpar sig för återinfiltration ska hanteras. Kommunen frågar även om SKB menar att återinfiltrationen är tillståndspliktig eller inte.*
31. *Länsstyrelsen i Uppsala län vidhåller sitt tidigare förslag till villkor angående skyddsinfiltration, alternativt att SKB lämnar ett tydligare åtagande. Frågan bedöms inte kunna lämnas endast åt kontrollprogrammet eftersom det skulle försvåra tillsynen och genomförandet av eventuella åtgärder.*
32. **SKB** anför följande. Att släppa ut länshållningsvatten som bortleds från schakter ovan mark är en tillfällig hantering som sker i samband med installationsarbeten på djup under markytan där ansamling av vatten i gropen kan härledas till ytvatten och/eller grundvatten eller eventuell nederbörd. Vattenmängderna är relativt opåverkade, men vid behov kommer länshållningsvattnet att renas genom sedimentation och oljeavskiljning i sedimentationscontainer eller motsvarande innan det släpps ut. Att återföra vatten som bortleds ur schakter är i sig inte en vattenverksamhet. Sådan återföring ska endast ses som ett sätt att avleda länshållningsvattnet och utgör inte en förutsättning för bedömningen i MKB:n –att grundvattenbortledningen har en obetydlig påverkan. I förhållande till andra tänkbara hanteringar innebär emellertid återföringen av länshållningsvattnet att effekten av grundvattenbortledningen reduceras. Att däremot tillföra vatten i syfte att öka grundvattenmängden, eller utföra en anläggning eller annan åtgärd för detta, är en vattenverksamhet vilken som utgångspunkt är tillståndspliktig. SKB har inte inkluderat ett yrkande till sådan vattenverksamhet i tillståndsansökan. SKB kan däremot åta sig att släppa ut bortlett vatten i omgivande mark, förutsatt att det

⁴ Se avsnitt F.3 i SKB:s bemötande den 19 december 2023 i mål nr M 1333-11.

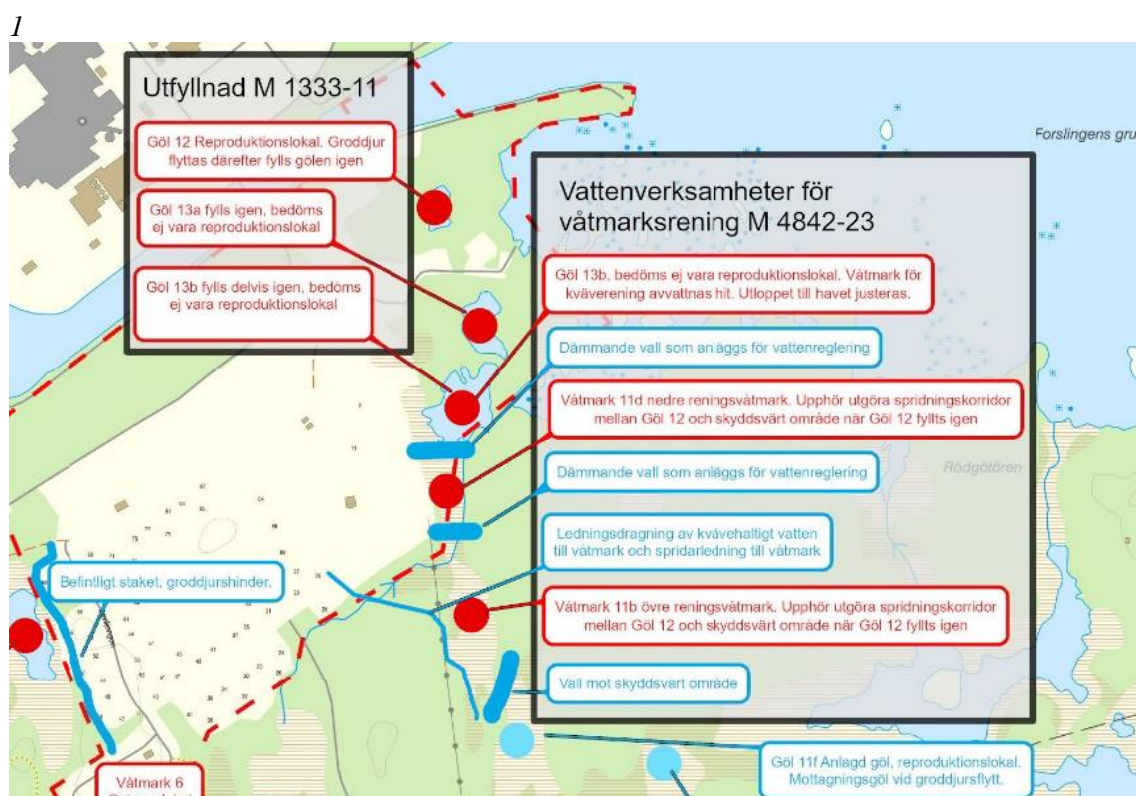
bedöms lämpligt med hänsyn till vattenkvaliteten. Gällande kontroll kommer provtagning av länshållningsvatten från schakt att beskrivas i kontrollprogrammet.

D.5 Vattenverksamhet i naturmark för kväverening

33. *Naturvårdsverket instämmer i att föreslagna skyddsåtgärder kommer medföra att förbuden i artskyddförordningen inte aktualiseras men att skyddsåtgärderna behöver föreskrivas som villkor för att ett ändamålsenligt skydd för arterna ska uppnås. Länsstyrelsen i Uppsala län anser att SKB måste ge in mer information om bland annat skyddsvallens utformning för att tillstånd ska kunna meddelas. Hur stor yta som får tas i anspråk för anläggandet och hur nära göl (11f) som arbeten får ske behöver regleras. Länsstyrelsen anger att avståndet till göl (11f) är olika angivet i underlaget, med 50 respektive 100 meter, samt efterfrågar villkorsförslag om försiktighetsmått vid utförande och kontrollprogram. Det bör föreskrivas att under tidsperioden 15 mars–30 september ska varken anläggningsarbeten i våtmarkerna (11b) och (11d) eller anläggningsarbeten invid göl (13b) genomföras. SMHI anser att det bör redogöras för vilka konsekvenserna blir när våtmark (11b) och våtmark (11f) är mättade och vatten fortfarande tillförs.*
34. **SKB** anför följande. Som framgår av den tekniska beskrivningen är tillrinningsområdet till den övre behandlingsvåtmarken (11b) endast 22 ha. Under stora delar av året tillförs våtmarken inte vatten från omgivningen. Detta ger goda förutsättningar för behandling av lakvattnet. Den redovisade utformningen innebär att nuvarande vattennivå vid högvatten bibehålls kontinuerligt genom anläggande av en låg men tät dämmande vall vid nuvarande befintlig tröskel i norr (nedströms). Denna vall anläggs om möjligt med några kubikmeter jordmassor per meter vall som grävs fram omedelbart ovanför vallen. I vallen sätts en reglermunk (brunn) för reglering av vattennivå med löstagbara sättar samt provtagning av vatten. I södra änden av våtmarken förstärks den befintliga tröskeln för att förhindra att vatten tar sig söderut mot den skyddsvärda våtmarken (11f). Detta görs med krossfraktion så att naturlig krönhöjd bevaras på cirka +0,70 m.ö.h.⁵ Den förstärkta skyddsvallen blir i storleksordningen 30 meter lång och cirka fyra meter bred vilket resulterar i en materialåtgång om i storleksordningen 25 m³ krossmaterial. Detta motsvarar ungefär tre lastbilslaster. För anläggandet av spridarledningen åtgår cirka fem lastbilslaster

⁵ Se avsnitt 7.3.1 i Bilaga K:29 Miljökonsekvensbeskrivning.

med makadam. I Bilaga D redovisas principskisser över vallarnas och övriga vattenanläggningars läge och utformning. Av artskyddsutredningen framgår att avståndet från den närmaste av gölarna (11f) till den skyddsvall som planeras är cirka 50 meter.⁶ I Bemötandet anges att avståndet är minst 100 meter från göl (11f) till platsen där arbeten med tryckvattenledning i skogsmark kommer att ske.⁷ De angivna avstånden från göl (11f) avser således olika sträckor. För ytterligare referens kring skyddsvallens läge i förhållande till kringliggande gölar och våtmarker, se nedan.

Figur 1: Orienteringskarta, utklipp från Bilaga K:38 (domstolens aktbilaga 1102).⁸

35. SKB utför kontinuerlig övervakning av meteorologi och havsnivå i Forsmark. Vid risk för översvämningssituationer till följd av nederbörd, snösmältning eller hög havsnivå kommer SKB att stänga av tillförsel till känsliga kväveringsanläggningar

⁶ Se Bilaga A – Artskyddinventering reningsvåtmarker samt stickväg vid brofästet (domstolens aktbilaga 56.)

⁷ Se avsnitt C.6 i Bemötandet.

⁸ SKB vill härvid nämna att numreringen av behandlingsvåtmarkerna 11b respektive 11d som uppgavs i Bilaga K:29, figur 7-2, är felaktig. Numreringen av dessa våtmarker som framgår av den senare ingivna orienteringskartan i Bilaga K:38 är den korrekta.

på låglänt mark. Vattennivån kommer även att övervakas i den övre behandlingsvåtmarken (våtmark 11b). Tillförsel till våtmarken kommer inte att ske om vattennivån i den övre behandlingsvåtmarken överstiger det naturliga vallkrönet (cirka + 0,70 m.ö.h.). Vid nederbörd eller snösmältning som leder till att magasineringsskapaciteten vid bergupplaget överskrids kommer vatten att bräddas till en bäck som strömmar till den nedre behandlingsvåtmarken som ligger mer än 200 meter nedströms anlagd göl (11f). Med avstängd tillförsel, bräddutloppets placering och utspädningen av kvävehalterna vid höga flöden anser SKB att händelser med intensiv eller långvarig nederbörd, snösmältning eller hög havsnivå kommer kunna övervakas och hanteras väl och inte riskera att utgöra något hot mot fortplantningen av grodor.

36. Genom att också tillämpa föreslagen restriktionsperiod för arbeten i skogsmark, vilket innebär att arbetena genomförs under perioden 15 april–30 september, undviks skada på övervintrande groddjur. Eventuell avverkning inför anläggningsarbetena kommer planeras att genomföras utanför fåglars häckningsperiod (april–juli). SKB noterar att länsstyrelsens önskemål om tidsperiod för arbeten för kväverening i våtmark (11b och 11d) samt arbeten för ändrad tröskelnivå på utloppet mot Asphällsfjärden vid göl (13b) innebär att förbudet skulle inträda cirka två veckor tidigare på våren än den tidpunkten som SKB har föreslagit. SKB godtar den tidpunkt som länsstyrelsen förespråkar och justerar sitt villkorsförslag i enlighet härmed. Eftersom göl (13b) till större del kommer att fyllas igen inom ramen för verksamheten i mål nr M 1333-11 anser SKB dock att någon tidsbegränsning inte behövs i detta avseende, och justerar därmed villkoret, se villkor B20 i Bilaga K:44.
37. *Länsstyrelsen i Uppsala län uppfattar att tilläggsansökan endast omfattar själva anläggandet av systemet medan driftperioden och frågan om utsläpp till våtmarkerna kommer att hanteras inom ramen för mål nr M 1333-11. Länsstyrelsen anser att halten av ammonium i det vatten som når behandlingsvåtmarken kommer att vara en viktig parameter att studera under den kommande prövotiden.*
38. **SKB** delar länsstyrelsens bedömning och frågan kommer att utredas inom ramen för den föreslagna prövotiden.
39. *Länsstyrelsen i Uppsala län vidhåller bedömningen att göl 13b är att betrakta som en livsmiljö som omfattas av bestämmelserna i 4 a § artskyddsförordningen och att*

den förändring som sker till följd av det förändrade utloppet motiverar kompensation. Förslaget villkor om att ekologisk kompensation ska genomföras i syfte att gynna gölgröda och att kompensationsåtgärdens närmare utformning ska tas fram i samråd med, och godkännas av, tillsynsmyndigheten vidhålls därmed. Ett alternativ är att SKB föreslår lämplig kompensationsåtgärd under tillståndsprövningen.

40. **SKB** anför följande. Gölarna (13a) och (13b) kan anses utgöra en hydrologisk enhet som skiljs från varandra genom ett mer eller mindre flytande vassbälte. Då de har en hydrologisk förbindelse bedöms förutsättningarna för förekomst av gölgröda vara densamma i båda gölarna. SKB:s inventeringar visar att gölgröda inte förekommer annat än sporadiskt i båda dessa gölar (i göl 13b är det två observationer på 13 års inventeringar). Den ansökta åtgärden att förändra utloppet i göl (13b) innebär således inte påverkan på något fortplantningsområde. Som framgår av MKB:n är åtgärden en skyddsåtgärd som SKB föreslagit för att förhindra uppdämningseffekter när hela göl (13a) och delar av göl (13b) fylls igen.⁹ Igenfyllnaden innebär att den nuvarande primära tröskeln mot havet (utloppet från göl 13a) försvinner, istället justeras den sekundära tröskeln (göl 13b:s utlopp till havet) till motsvarande höjdnivå. Tröskelnivån mot havet kommer således, efter justeringen, förbli densamma även om tröskelns placering ändras. Beskrivningen av det justerade utloppets utformning i MKB:n innehåller en vandringsfåra för fisk i utloppets mittfåra.¹⁰ Då SKB inte vill främja förutsättningarna för fisk att ta sig in i den kvarvarande delen av göl (13b) kommer vandringsrännan inte att anläggas. Sammantaget innebär detta att SKB anser att åtgärden inte innebär någon väsentlig förändring av förhållandena i göl (13b). Igenfyllnad av gölarna (13a) och (13b) är en del av KBS- 3-målet och kompensation för igenfyllnad av skyddade groddjurs livsmiljöer hanteras i mål nr M 4617-13. SKB motsätter sig därför att vidta ytterligare kompensationsåtgärder.

D.6 Energianvändning

41. *Länsstyrelsen i Uppsala län anför att ett åtagande motsvarande det som finns i mål nr M 1333-11 (punkt 2.6 i Bilaga K:40) bör finnas även i detta mål om det blir*

⁹ Se avsnitt 7.3.2 i Bilaga K:29.

¹⁰ Se avsnitt 7.3.2 i Bilaga K:29.

två separata tillstånd, alternativt villkorsregleras, eftersom krossverksamheten även ingår i mål nr M 4842-23. Om två separata tillstånd meddelas yrkar länsstyrelsen även att villkor och bemyndigande om energihushållningsplanen motsvarande B14 (nuvarande B16) och BD4 i mål nr M 1333-11 föreskrivs i detta mål.

42. SKB anför följande. SKB föreslår att ett gemensamt villkor om energihushållning föreskrivs för tillstånden i detta mål och i mål nr M 1333-11. Förslag till utformning av ett gemensamt villkor återfinns i Bilaga K:44. Vad gäller åtagande om krossning med eldrift gör SKB ett gemensamt åtagande i detta mål och i mål nr M 1333-11, se åtagande 2.8 i Bilaga K:45.

D.7 Kontrollprogram

43. Länsstyrelsen i Uppsala län anser att även anläggandet av kvävereningssystemet behöver omfattas av villkor om kontrollprogram och föreslår följande formulering av villkor 5.

För anläggandet av kvävereningssystemet samt verksamheten på bergupplaget ska finnas kontrollprogram med angivande av mätmetod, mätfrekvens och utvärderingsmetod som omfattar bland annat rutiner för mottagningskontroll av avfall och registrering av det avfall som deponeras.

Förslag till kontrollprogram ska ges in till berörd tillsynsmyndighet senast tre månader innan verksamheten påbörjas.

Kontrollprogrammet ska tas fram i samråd med berörd tillsynsmyndighet.

44. SKB föreslår att ett gemensamt villkor om kontroll föreskrivs för tillstånden i detta mål och mål nr M 1333-11. Förslag till lydelse av ett gemensamt kontrollvillkor återfinns i Bilaga K:44.

E. Övriga synpunkter

45. Sjöfartsverket vidhåller sin inställning i tidigare yttrande om ändring av sjökortsinformation. Verket uppfattar vidare att det finns en risk att arbete kommer att ske i vatten som kan trafikeras av sjötrafik och erinrar om att skyddslänsar, slitskärmar och slitgardiner som kan innebära en påkörningsrisk för sjötrafiken bör märkas ut.
46. SKB godtar i stort Sjöfartsverkets förslag om uppdatering av sjökort och utmärkning av grumlingskydd. Till följd av detaljeringsnivån bedömer SKB dock att

villkorsförslagen är mer lämpade som åtaganden, och åtar sig att vid behov uppdatera sjökort samt att märka ut grumlingskydd till skydd mot påkörning (se åtagande 2.10 i Bilaga K:45).¹¹

Göteborg/Malmö den 27 mars 2024

Svensk Kärnbränslehantering AB, genom

Martin Johansson
(enligt fullmakt)

Caroline Perlström
(enligt fullmakt)

¹¹ Motsvarande åtagande har även lämnats i mål rörande vatten- och hamnverksamhet vid Forsmarks hamn, se dom den 13 juli 2023 i mål nr M 6968-22 och M 6009-16.